

3. Загоруйко В.А. По страницам истории Одессы и Одесщины / В.А. Загоруйко. – Одесса : Одесское областное издательство, 1960. – 150 с.
4. Захарова І.В. Роль земств у розвитку народної освіти в Україні (1864–1917 рр.) : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / І.В. Захарова. – Київ, 2002. – 20 с.
5. Земско-медицинский сборник. – Вып. I. – Москва : Типография М.П. Щепкина, 1890. – 145 с.
6. Игумнов С.Н. Очерк развития земской медицины в губерниях, вошедших в состав УССР, в Бессарабии и в Крыму / С.Н. Игумнов; под ред. С.С. Кагана. – Киев : Изд. Киевского 1-го мед. института, 1940. – 152 с.
7. Історія міст і сіл Української РСР. В 26 т.
Т. Херсонська область. – Київ: Голов. ред. Укр. рад. енцикл. АН УРСР, 1972. – 687 с.
8. Історія міст і сіл Української РСР : в 26 т.
Т. Кировоградська область. – Київ : Голов. ред. Укр. рад. енцикл. АН УРСР, 1972. – 813 с.
9. Історія міст і сіл Української РСР. В 26 т.
Т. Миколаївська область. – Київ : Голов. ред. Укр. рад. енцикл. АН УРСР, 1971. – 771 с.
10. Кузовова Н.М. Просвітницька діяльність земств Херсонської губернії (60-ті роки XIX – початок XX століття) : дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / Н.М. Кузовова ; Херсонський державний університет. – Херсон, 2007. – 220 с.
11. Майстренко О.А. Роль Херсонського земства в медичному обслуговуванні населення у 1865–1917 рр. : дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / О.А. Майстренко ; Національний пед. університет ім. Драгоманова. – Київ, 2006. – 226 с.
12. Обзор Херсонской губернии за 1883 год : Приложение к Всеподданейшему отчету Херсонского губернатора. – Х.: Типография Губернского правления, 1884. – 48 с. // ЦДІАК. Ф. 442. – Оп. 537. – Спр. 150. – 23 арк.
13. Отчет Одесского градоначальника за 1862 год // ЦДІАК. КМФ-11. – Оп. 1. – Спр. 15.
14. Рубан Н.М. Розвиток земської медицини в Україні (1865–1914 р.р.) : дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / Н.М. Рубан ; Донецький національний університет. – Донецьк, 2004. – 253 с.
15. Стрельський В. Освіта в старому і новому Миколаєві / В. Стрельський // Шлях індустріалізації. – № 4591. – С. 3.
16. Стрельський В. Як розвивався капіталізм у Миколаєві / В. Стрельський // Шлях індустріалізації. – № 4728. – С. 3.
17. Т. Б. н. / Т. // Николаевский вестник. – № 11. – С. 35–36.
18. Херсон: Страницы истории (1778–1978) / [М.А. Емельянов, Е.С. Каминская, Е.Я. Дьяченко и др.]. – Симферополь : Таврия, 1978. – 80 с., 8 л. ил.

УДК 37.013 42:343.848«18/19»

ВЗАЄМОДІЯ СУБ'ЄКТІВ ПАТРОНАТУ ЗВІЛЬНЕНИХ ІЗ ПЕНІТЕНЦІАРНИХ ЗАКЛАДІВ У XIX – НА ПОЧАТКУ XX СТ.

Стремецька В.О., к. і. н., доцент,
докторант кафедри початкової освіти,
Навчально-науковий інститут педагогічної освіти,
соціальної роботи і мистецтва
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Проаналізовано особливості взаємодії суб'єктів патронату звільнених з пенітенціарних закладів у XIX – на початку XX ст. Визначено основних суб'єктів, їх функції, зміст та напрями співпраці. З'ясовано, що налагодженню взаємодії між різними суб'єктами патронату сприяли розподіл функцій між ними, широке представництво різних верств населення у складі патронажних товариств, створення національних центральних комітетів тощо. Міжнародній взаємодії сприяли міжнародні пенітенціарні конгреси, з'їзди, конференції, конгреси патронату.

Ключові слова: взаємодія, суб'єкт, патронат, патронажне товариство, звільнений із пенітенціарного закладу, пенітенціарна система, пенітенціарні конгреси, конгреси патронату.

Проанализированы особенности взаимодействия субъектов патроната освобожденных из пенитенциарных заведений в XIX – начале XX вв. Определены основные субъекты, их функции, содержание и направления сотрудничества. Выяснено, что налаживанию взаимодействия между различными субъектами патроната способствовали распределение функций между ними, широкое представительство различных слоев населения в составе патронажных обществ, создание национальных центральных комитетов и др. Международному взаимодействию способствовали международные пенитенциарные конгрессы, съезды, конференции, конгрессы патроната.

Ключевые слова: взаимодействие, субъект, патронат, патронажное общество, освобожденный из пенитенциарного заведения, пенитенциарная система, пенитенциарные конгрессы, конгрессы патроната.

Stremetska V.O. INTERACTION OF SUBJECTS OF PATRONAGE OF PEOPLE RELEASED FROM PENITENTIARIES IN THE XIXth – EARLY XXth CENTURY

The features of subjects' interaction of patronage of the released from penitentiary institutions in the XIXth – early XXth century are analyzed. The main subjects, their functions, the content and the directions of their cooperation are determined. It was found out that the distribution of functions between them, the wide representation of various groups of population in the structure of patronage societies, the creation of national central committees, and so on contributed to the establishment of interaction between various patronage subjects. International cooperation was facilitated by international penitentiary congresses, conferences, congresses of patronage.

Key words: *interaction, subject, patronage, patronage society, released from penitentiary institutions, penitentiary system, penitentiary congresses, congresses of patronage.*

Постановка проблеми. Актуальною залишається необхідність оптимізації побудови патронажу звільнених із пенітенціарних установ. Не підлягає сумніву, що ефективність останнього значною мірою залежить від якості налагодження взаємодії між причетними до цього процесу суб'єктами. У період, що досліджується, був накопичений цінний досвід такої взаємодії. Його доцільно було б ретельно вивчити, адже вдалося максимально залучити до вирішення проблеми представників різних прошарків населення, професій, майнових станів, освіти тощо. Вельми актуальними вважаємо слова відомого на межі XIX – XX ст. юриста С.К. Гогеля: «Варто поширювати у суспільстві ідею про необхідність участі суспільних сил, приватної ініціативи у справі боротьби зі злочинністю, про те, що це справа усіх верств населення, про законність, про можливість і цілковиту доступність такої участі для осіб усіх станів, верств суспільства і навіть будь-якого рівня освіти» [1, с. 41]. Останнє сприятиме полегшенню перебігу процесу реабілітації колишніх ув'язнених, запобіганню рецидивної злочинності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Цілеспрямована робота над розробленням моделі взаємодії суб'єктів поступітенціарного патронату (саме цей термін використовувався науковцями на межі XIX – XX ст.) бере початок у XIX ст. Це питання перебувало у колі зору таких дослідників, як Ф.М. Малінін, Г.С. Фельдштейн, С.К. Гогель, І.Я. Фойницький, О.Г. Тимофеев та інших. Окремі аспекти цієї мультидисциплінарної проблеми вивчали сучасні науковці В.С. Наливайко, О.М. Неживець, В.В. Росіхін, В. Трубніков, В. Батиргареева тощо. Безпосередньо питань патронату звільнених у визначений історичний період торкалися історик В.М. Пальченкова [2], юрист І.В. Іваньков [3] тощо. На питаннях взаємодії суб'єктів патронату увага дослідників, зокрема представників педагогічних наук, практично не зосереджувалася.

Відповідно, залишається необхідним цілісне вивчення історичного досвіду на-

лагодження процесу взаємодії між суб'єктами патронату осіб, звільнених із місць ув'язнення.

Постановка завдання. На основі викладеного можна сформулювати завдання дослідження, яке полягає у визначенні особливостей, змісту та основних напрямів взаємодії суб'єктів патронату звільнених із пенітенціарних закладів у XIX – на початку XX ст.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для процесу здійснення поступітенціарного патронату у XIX – на початку XX ст. була характерною полісуб'єктність. На той час особи і структури, так чи інакше залучені до справи патронату звільнених із місць ув'язнення, вже чітко усвідомлювали необхідність налагодження тісної взаємодії між різними суб'єктами патронату. До таких суб'єктів належали: патронажні товариства різних типів, державні та муніципальні органи, особливо представники судового та тюремного відомств, окремі роботодавці та заклади трудової допомоги, церковнослужителі, науковці, ініціативні громадяни. Необхідність об'єднання зусиль у напрямі допомоги звільненим із пенітенціарних установ зумовлювалася кількома причинами. Профілактика злочинності, зокрема рецидивної, визнавалася соціально значущою, а отже, спільною проблемою, у позитивному вирішенні якої мають бути зацікавлені усі суспільні кола та інститути. Чисельність проблем звільнених із пенітенціарних закладів (відсутність житла, матеріальних засобів, роботи, зокрема робітничих інструментів, втрата соціально корисних зв'язків тощо) зумовлювала і чисельність суб'єктів, які могли ці проблеми вирішити. Тісна пов'язаність проблем злочинності та інших явищ соціальної патології (особливо жебрацтва, алкоголізму, проституції) зумовлювала необхідність залучення відповідних організацій.

Кожен із суб'єктів патронату виконував певні функції. Держава виступала організаційним, контролюючим та координувальним суб'єктом, ухвалювала відповідні законодавчі та нормативні акти, часто фі-

нансувала процес; представники тюремного відомства, зокрема тюремна адміністрація, здійснювали посередницькі функції між ув'язненим та патронажними діячами; громадські організації (товариства загальнофілантропічного та суто патронажного профілів) виступали безпосередніми реалізаторами процесу патронату. Конфесійні, світські приватні діячі часто ініціювали, забезпечували ідейне та моральне підґрунтя процесу, привносили інновації, займалися пошуками додаткових ресурсів тощо.

Значний обсяг практичної роботи з колишніми ув'язненими виконували патронажні товариства. Останні поділялися на тих, що не спеціалізувалися на допомозі безпосередньо колишнім в'язням, а працювали з різними девіантними групами населення (загального профілю), і таких, що піклувалися лише про звільнених (спеціальні товариства патронату). Так, у Великобританії товариства патронату умовно поділялися на кілька груп. До першої групи відносили організації, які ставили перед собою широку соціальну мету, зокрема і патронували звільнених (наприклад, Армія Порятунку, Християнська Місія та інші). Так, наприклад, Християнська Місія за 22 роки з початку існування охопила опікою 340 000 звільнених, 80 000 з них були забезпечені інструментами, одягом, роботою [4, с. 28]. У 1898 р. Армія Порятунку надала допомогу 787 особам, причому 35% з них повністю порвали зв'язки зі злочинним минулим [4, с. 29].

До другої групи належали організації, які засновувалися при окремих тюрмах (незалежні від уряду). Так, достатньо ефективною була діяльність товариства патронату при невеликій Бедфордській тюрмі. У 1898 р., наприклад, із 529 звільнених послугами товариства скористалися 448 осіб [4, с. 29]. Загалом допомогу від організацій цієї групи отримали 9% звільнених із місцевих тюрем, а також 79% чоловіків та 31% жінок, звільнених із каторжних тюрем [4, с. 29].

Третю групу становили патронажні товариства, затверджені урядом. Такому товариству видавали спеціальне свідоцтво; воно мало певні обов'язки, зокрема, мало публікувати в газеті та подавати до Головного тюремного управління річний звіт; водночас користувалося певними привілеями: воно мало право на урядові субсидії, могло розраховувати на допомогу з боку державних установ щодо влаштування патронуваних тощо. Одним із найбільш відомих у цій групі було Королівське товариство сприяння звільненим із тюрем. Із моменту свого заснування у 1857 р. і до кінця XIX ст.

воно допомогло 23 657 особам, протягом 1898 р. – 830 особам [5, с. 232]. До четвертої групи належали незалежні від держави громадські організації.

Взаємодія суб'єктів патронажної діяльності яскраво простежується у складі товариств патронату: «Члени товариств мають вербуватися в усіх класах і професіях, забезпечуючи сприяння не лише хазяїв-промисловців, а й майстрів, робітників і різноманітних установ» [6, с. 220]. У більшості європейських країн до складу товариств входили обов'язкові члени, як правило, службовці тюремного відомства, прокуратури, суду, місцевої адміністрації. Решта поділялася на членів-жертводавців, які робили грошові внески, та членів-опікунів, які брали на себе функцію відвідування ув'язнених у тюрмах та нагляд за ними після звільнення. До їх складу цілеспрямовано включали роботодавців: дрібних ремісників та майстрів, робітників, за сприяння яких клієнтам забезпечували роботу або інше заняття. Завдяки бажанню об'єднати представників усіх верств населення членів патронажних товариств було чимало. Так, наприклад, у 1890–1891 рр. у Рейнсько-Вестфальському тюремному товаристві нараховувалося 3 638 членів [6, с. 221].

До складу патронажних товариств могли входити на рівних правах як чоловіки, так і жінки. Однак із метою забезпечення кращого розуміння характеру та потреб клієнтів патронуваних чоловіків доручалось чоловікам, а для звільнених жінок влаштовувались дамські комітети (відділення) або самостійні жіночі товариства, як, наприклад, товариство при Сен-Лазарській тюрмі у Парижі.

Важливим суб'єктом виступали тюремна адміністрація та тюремний персонал, які добре знали ув'язнених та мали всебічно сприяти товариствам патронату у налагодженні контакту з особами, що готувалися до звільнення. Так, у Данії списки таких ув'язнених надсилалися з тюрем до товариств патронату 4 рази на рік [6, с. 226]. Адміністрація тюрем мала надавати товариствам можливість детального ознайомлення з арештантом за всіма джерелами інформації, які вона мала, що, у свою чергу, полегшувало роботу товариств та могло убезпечити їх від помилок. Начальник місця ув'язнення мав дати звільненому свідоцтво-рекомендацію для подання до будинку працелюбності. Пенітенціарні конгреси, конгреси патронату рекомендували товариствам співпрацювати та брати до уваги відгуки тюремного начальства [7, с. 7]. Тюремні священики також залучалися до членства у товариствах патронату.

Особливо важливим для успіху діяльності вважалося сприяння осіб судового відомства, прокуратури. Так, наприклад, першим головою Марсельського товариства патронату був суддя цивільного суду, а заступник прокурора та директор тюремного округу – його членами. У товаристві патронату округу Дрю (Dreux) у Франції головою був супрефект, членами – прокурор і мирові судді. При цьому участь у діяльності патронажного товариства була не офіційним призначенням, а їх власним бажанням.

Найбільшу кількість суперечок викликало питання взаємодії держави і патронажних товариств. Деякі дослідники XIX – початку XX ст. наголошували на тому, що патронат має бути справою приватної благодійності або громадськості, інші, навпаки, вважали, що найбільш зацікавленою у ньому є держава. Вдале поєднання цих поглядів здійснив правознавець, історик, педагог О.Г. Тимофеев, який вважав, що патронат за сутністю – це благодійна діяльність. На думку вченого, патронат є важливим доповненням тюремної системи, а отже, держава, яка бере на себе влаштування тюрем, має також займатися організацією патронату. Це логічно, оскільки держава має у своєму розпорядженні значні ресурси та величезну кількість службовців, а отже, вона здатна організувати патронат на всій державній території й охопити ним усіх звільнених. Тим не менш, як вважав О.Г. Тимофеев, для службовців, завантажених своєю основною роботою, це додаткове нелегке зобов'язання, тому більшість із них ставитиметься до нього формально. Крім того, виникне й інша проблема: колишні злочинці дивитимуться на товариство патронату, засноване державою, як на різновид поліцейського нагляду, від якого вони намагатимуться будь-яким чином ухилитися. Як приклад, учений наводить спробу організувати державний патронат у Бельгії у 1848 р., коли королівський декрет зобов'язав для опіки над звільненими організувати окружні комітети за обов'язкової участі мирового судді та офіційних почесних осіб (нотаблів) за призначенням короля. Оскільки звільнені боялися звертатися до таких комітетів, останній із них закотився у 1870 р., тобто державний патронат виявився недовговічним [6, с. 212]. Тому автор зробив такий висновок: беручи на себе фінансовий та організаційний бік діяльності, держава не має втручатися в методи роботи патронажних товариств.

Таку точку зору висловлював і вітчизняний юрист М.Ф. Лучинський: «Держава, яка є інститутом, що охороняє законні права кожного громадянина, не може

не бути значною мірою зацікавленою в знешкодженні небезпечних елементів суспільства і разом із заходами репресивного і карально-виправного характеру, які вона застосовує у галузі суду і покарання, не може не допомагати громадським організаціям, які беруть на себе те ж завдання <...> Що стосується безпосередньо патронату над звільненими з тюрем, то державна допомога йому має бути особливо інтенсивною» [7, с. VII].

Взаємодія суб'єктів патронажної діяльності виявлялася також у спільній участі у фінансуванні товариств. Прибутки товариств патронату склалися з приватних добровільних пожертв, членських внесків, державних субсидій, допомог із боку місцевої влади, благодійних товариств, надходжень зі спеціальних тюремних фондів, процентів із власних капіталів, доходів від роботи в притулках. Членські внески не були високими, щоб не перешкоджати участі небагатих людей. Так, у Голландії член товариства вносив щорічно 2,6 флоринів, у Сен-Галленському кантоні (Швейцарія) членські внески починалися з 1 франка. Приватні пожертви були нечастими, але суттєвими надходженнями до кас товариств. Так, наприклад, у кошторисі Головного товариства патронату Франції у 1891 р. вони становили (разом із членськими внесками) 14 500 франків, або 14% всієї суми прибутків [6, с. 222]. Державні субсидії в останній чверті XIX ст. становили значну суму. Так, Лондонське королівське товариство патронату отримувало 3 000 фунтів стерлінгів, чим покривало близько 30% витрат товариства; Нью-Йоркське Товариство отримувало 5 000 доларів; у Сен-Галленському кантоні державна субсидія в 400 франків покривала 28% витрат товариства [6, с. 223].

Активно взаємодіяли з іншими суб'єктами священнослужителі різних конфесій. Доцільно зупинитися на поглядах пастора Робена, почесного секретаря Паризького протестантського товариства допомоги звільненим із в'язниць стосовно доцільності участі церкви у процесі реабілітації злочинців. Наведемо уривки його промови на Пенітенціарному конгресі у Лондоні, розміщені на сторінках газети «The Sydney Morning Herald» у 1873 р.: «Комітети переконані, що патронат не буде ефективним стосовно тих ув'язнених, які не мають бажання покращитись. Вони не менш переконані, що релігія сама по собі здатна відродити ці гарні налаштування і забезпечує ув'язнених достатньою самовитримкою для потужного протистояння спокусам після звільнення. Це можливо за допомогою Євангелія, яке

тримають у своїх руках члени-відвідувачі. Вони говорять з ув'язненими про каяття та прощення і переконують їх повернутися на шлях моралі» [8, с. 7]. Велика роль відводилася тюремним священикам.

Церковнослужителі залучалися і до здійснення постпенітенціарного патронату. Так, в Англії, якщо звільнений розміщувався товариством на роботу поза районом його впливу, товариство доручало нагляд за ним священику місцевої парафії.

Особливо активною була співпраця з церквою у Німеччині. Так, Дюссельдорфське товариство користувалося значною підтримкою духовенства. Тюремні священики мали повідомляти парафіяльним пасторам прізвища звільнених, які після виходу з в'язниці планували жити в їхній парафії. Пастори відвідували цих звільнених та їх сім'ї, сприяючи їх моральному виправленню.

Заохочувався розвиток взаємодії між окремими товариствами патронату. У 1877 р. окремі товариства, на запрошення «Reformatory and Refuge Union» (Спілка виправних закладів і притулків), заснували в Лондоні центральний комітет (Central Committee of discharged prisoners aid societies), надіславши до нього своїх представників. Із початку цей комітет збирав щорічні конференції, на яких обговорювалися засоби покращання діяльності товариств, повідомлялися позитивні результати, досягнуті окремими товариствами шляхом тих або інших нововведень. Цей центральний орган розміщував відомості про діяльність товариств у пресі, видавав брошури з метою привернути увагу суспільства до цієї проблеми. Однак найбільшою заслугою цієї установи було встановлення певного взаємодіючого зв'язку між окремими товариствами патронату; завдяки йому одне товариство збирало відомості, робило довідки для іншого, сповіщало про умови і стан робіт у тій чи іншій окрузі [9, с. 256]. Часто траплялося, що одне товариство, коли це було зручно, брало на себе піклування про звільнених арештантів, які перебували у віданні іншого товариства. Таким чином, була налагоджена система всебічної, безперервної допомоги звільненим. Такі національні центральні комітети існували і в інших країнах.

Взаємодія суб'єктів патронажної діяльності у багатьох країнах була законодавчо зафіксована. Так, у Нормальному уставі товариств покровительства особам, які звільняються з місць позбавлення волі (патронату), затвердженому 10 вересня 1908 р. (Російська імперія), йшлося про те, що товариство може складатися з необмеженої кількості осіб обох статей, усіх станів, звань

та віросповідань. Воно мало здійснювати можливе сприяння іншим аналогічним товариствам, взаємодіяти з ними та іншими благодійними установами, залученими до виконання задач товариства [7, с. 12].

Патронажні товариства також брали на себе функцію посередників між поліцією та умовно звільненими, що перебували під поліцейським наглядом. Цей різновид звільнених підлягав нагляду уповноваженої на це від товариства особи, яка надавала певні дані про них поліції. Таким чином, поліція втручалася у життя та справи умовно звільненого лише у виключних випадках. Це позбавляло цю категорію клієнтів тих утруднень, які вони відчували через поліцейський нагляд (часто звільнений через втручання поліції міг навіть втратити роботу).

Особливо корисною вважалася постійна взаємодія патронажних товариств із робітничими будинками та колоніями, будинками працелюбності та іншими закладами трудової допомоги. Деякі товариства патронату уповноважені були забезпечувати робітничі будинки, до яких відсилали колишніх арештантів, грошовими субсидіями [9, с. 262–264]. Баденські товариства патронату, наприклад, домовилися з адміністрацією Анкенбукської робітної колонії для бродяг та безпритульних, видали їй 10 000 марок та призначили щорічну субсидію; у свою чергу, колонія зобов'язувалася приймати клієнтів товариства, які могли залишатися в ній від 4 до 6 місяців (часто цей термін перевищувався). Мешканці, що перебували в цій колонії, працювали на лісових роботах, роботах із покращення ґрунту, доріг, займалися землеробством, деякими видами ремесел. У 1888 р. баденські патронажні товариства розмістили до Анкенбукської робітної колонії 12 з 382 опікуваних, тобто близько 4% [6, с. 238].

Особам, нездатним працювати в колоніях, пропонувалися будинки працелюбності. У 1888 р. Паризьке Благодійне товариство притулків для робітників відкрило так званий «asile-ouvrier», в якому безробітні, жебраки, бродяжки, звільнені з тюрем могли знайти роботу і помешкання. У зазначеному притулку вони могли залишатися до 30 днів; робота в ньому полягала у виробленні іграшок та зв'язуванні хмизу; кожен зобов'язувався напрацювати на 1,5 франки, надлишок видавався на руки [6, с. 239].

Індивідуальними суб'єктами допомоги ув'язненим та звільненим виступали приватні особи, громадські діячі. Яскравим прикладом є громадська діяльність Дж. Говарда, Ф. Гааза, С. Мартін, Е. Фрай, М. Бут та інших. Зокрема Дж. Говард (1726–1790) у 1777 р. видав твір про стан

тюрем, чим спричинив багато корінних реформ у тюремній справі [9, с. 254]. Ще однією представницею останньої групи була Е. Фрай, яка присвятила свою діяльність турботі про ув'язнених жінок, за що отримала в Англії прізвисько «ангел тюрем». У 1817 р. вона створила Асоціацію Реформації жінок-ув'язнених у Ньюгейті. Це привело до створення Британського жіночого товариства зі сприяння Реформації жінок-ув'язнених. У 1818 р. Е. Фрай дала свідчення комітету Палати общин про умови тримання у британських в'язницях. Завдяки їй була здійснена нова класифікація злочинів і злочинців, впровадженій жіночий нагляд над ув'язненими жінками, покращені умови життя в'язнів, їхнього навчання. Поступово нові критерії утримання в'язнів, патронажна діяльність поширилися на інші в'язниці країни.

Міжнародна взаємодія яскраво виявила себе під час пенітенціарних з'їздів, конгресів та згодом конгресів патронату. Їх учасники – представники різних країн – збиралися з метою обміну досвідом, визначення спільних підходів, напрямів патронажної діяльності. Перший міжнародний з'їзд відбувся у 1846 р. у Франкфурті-на-Майні, перший міжнародний конгрес – у 1872 р. у Лондоні. Протягом 1890–1911 рр. відбулося 5 конгресів патронату, майже всі у Бельгії, в Антверпені [10, с. 66].

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, незважаючи на те, що основним суб'єктом патронажної діяльності були патронажні товариства (загального та спеціального профілів, залежні та незалежні від держави, в'язниць), до цього процесу активно залучалися держава, церква, тюремні та судові службовці різних рангів, поліція, індивідуальні суб'єкти, органи та заклади трудової допомоги, окремі роботодавці тощо. Налагодженню взаємодії між різними суб'єктами сприяли розподіл функцій між ними, широке представництво різних верств населення у складі товариств,

участь членів у спільних зборах, створення національних центральних комітетів. Міжнародній взаємодії сприяли пенітенціарні конгреси, з'їзди, конференції, конгреси патронату. Доцільно продовжити вивчення теми у напрямі дослідження особливостей взаємодії суб'єктів під час патрунування неповнолітніх звільнених.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Международный союз криминалистов. Русская группа. Третий съезд русских криминалистов в Москве (4, 5, 6 и 7 апреля 1901 г.). – СПб. : Сенатская типография, 1901. – 85 с.
2. Пальченкова В.М. Истоки социального патроната над лицами, освобожденными из мест лишения свободы / В.М. Пальченкова // LEGEA SI VIATA. – 2013. – ОСТOMBRIE. – С. 56–58; Пальченкова В.М. Идея та практика тюремного патронажу в Російській імперії / В.М. Пальченкова // Держава та регіони. Серія: Право. – 2013. – № 1(39). – С. 29–33.
3. Іваньков І.В. Історико-правовий досвід створення в країнах Західної Європи системи соціального захисту осіб, які звільнялись з місць позбавлення волі / І.В. Іваньков // Електронне наукове фахове видання «Юридичний науковий електронний журнал». – 2017. – № 1. – С. 10–13.
4. Фельдштейн Г.С. Патронат. Его необходимость и принципы организации / Г. С. Фельдштейн. – СПб. : Сенатская типография, 1900. – 56 с.
5. Люблинский П.И. На смену старого права / П.И. Люблинский. – Петроград: Типо-лит. Руманова, 1915. – 440 с.
6. Тимофеев А.Г. Современное устройство в Западной Европе попечительств над освобождаемыми из мест заключения / А.Г. Тимофеев // Тюремный вестник. – 1893. – № 6. – С. 209–239.
7. Лучинский Н.Ф. Правила патроната над тюремными выпущенниками / Н.Ф. Лучинский. – СПб., 1912. – 43 с.
8. Discharged Prisoners // The Sydney Morning Herald. – 1873. – February 13. – P. 7.
9. Ашротт П.Ф. Патронат в Англии / П.Ф. Ашротт // Тюремный вестник. – 1899. – № 6. – С. 253–264.
10. Беляева Л.И. Патронат в России (XIX – начало XX в.) : Учебное пособие / Л.И. Беляева. – М. : Акад. МВД России, 1996. – 115[1] с.